

ВПЛИВ СИБЛІНГОВОЇ ПОЗИЦІЇ НА ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ПОДРУЖНИМИ ВІДНОСИНАМИ У МОЛОДИХ СІМ'ЯХ

Ольга Сидоренко

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної і соціальної психології
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
01601, Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9
OlgaBorisoUA@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0925-4966>

Оксана Запорожець

магістрантка спеціальності «Психологія» факультету психології
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
01601, Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9
AfinA249@bigmir.net, <https://orcid.org/0000-0003-2044-1674>

Анотація

У статті розглянуто особливості подружніх відносин у молодих сім'ях. Презентовано аналіз зарубіжних і вітчизняних досліджень щодо проблеми подружніх відносин, зокрема вплив сиблінгової позиції на рівень задоволеності шлюбом. Розкрито психологічний зміст поняття сиблінгової позиції. Охарактеризовано особливості компліментарних, частково-компліментарних та некомпліментарних шлюбів відповідно до сиблінгової позиції. Зазначено, що компліментарність шлюбу дає можливість людині інтегрувати у своє сімейне життя отриманий позитивний досвід взаємодії з сиблінгами. За результатами рангової кореляції Спірмена встановлено статистично значущий позитивний взаємозв'язок між порядком народження у родині із его-станом дитини ($r=0,467$; $p=0,002$), задоволеністю стосунками у парі ($r=0,899$; $p=0,0001$). Взаємозв'язок між порядком народження у родині з его-станом батька ($r=-0,784$; $p=0,0001$), задоволеністю стосунками із сиблінгом ($r=-0,675$; $p=0,0001$) не є статистично значимим. Встановлено, що у компліментарних шлюбах більшість респондентів мають близькі стосунки зі своїми сиблінгами, а у некомпліментарних парах стосунки із сиблінгом є незадовільними. Отримавши досвід незадовільних стосунків з сиблінгом, досліджувані на підсвідомому рівні обирають партнера для сумісного життя з іншою сиблінговою позицією, тим самим намагаються не відтворити сценарій стосунків, який був у сім'ї їх батьків. Его-стан батька більше виражений у дітей старшого віку, ніж у молодших. У молодших частіше розвивається Его-стан дитини. Задоволеність стосунками у парі по відношенню до партнера і самого себе вища у молодших дітей. Задоволеність стосунками із сиблінгом вище у старших дітей. Констатовано, що компліментарні шлюби у більшій мірі задоволені своїми подружніми відносинами, стосунками із сиблінгами, функції, які виконували партнери є схожими з тими, які вони здійснювали у родині своїх батьків. Зазначено, що стабілізації подружніх відносин у молодих сім'ях буде сприяти розробка відповідної психокорекційної програми, враховуючи сиблінгову позицію кожного із подружжя.

Ключові слова: батьківська сім'я, поведінка, сиблінги, шлюб, компліментарність, сиблінгова позиція, подружні відносини, сумісність, адаптація, задоволеність шлюбом.

Вступ

У сучасному світі суспільство зазнає змін, змінюються життєві установки, розвиток інституту сім'ї виявляє низку кризових моментів: відбувається зміна процесу формування сімейних стосунків, уявлень про цінності подружжя та членів їх сім'ї, зростає кількість молоді, які бажають створювати сім'ю але і збільшується кількість розлучень найчастіше із-за виникнення проблеми сумісності у молодих сім'ях. При аналізі наукової літератури щодо історії існування шлюбу стає очевидним, що на даний момент його господарська та економічна функція втрачають своє визначальне значення, а увага соціуму та наукового світу зміщується в бік психотерапевтичної функції шлюбу, яка посилюється, а також виконуваної ним функції емоційної підтримки. Їхня реалізація в сім'ї багато в чому залежить від соціально-психологічних характеристик, властивих подружжю, що знаходять свій прояв у дружелюбності – агресії, домінуванні – підпорядкуванні, в індивідуальних стратегіях вирішення конфліктів, здатності піти на компроміс, копінг-стратегіях, здатності до рефлексії (Ю.Альошина, Т. Андрєєва, Л. Шнейдер).

У сучасній психологічній науці проблема дослідження особливості подружніх відносин відображено у роботах як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Вивченню чинників сумісності подружжя та задоволеності шлюбом присвячені роботи А. Волкової, О. Єгорової, М. Обозова, В. Терьохіна, Є. Криченко; вплив батьківської сім'ї на розвиток стосунків молодого подружжя та розподіл подружніх ролей відображені у працях І. Гребеннікова; вплив позиції сиблінгів на подружнє життя висвітлено у роботах М. Боуена, Р. Річардсона, К. Потапова, Є. Тюгашева, Д. Райгородського, І. Кона, Є. Червонцева, М. Абалакіна, Є. Гвоздьева, Я. Ющенко.

На сучасному етапі багато науковців узагальнюють види сімейних відносин за певним одним критерієм (наприклад, розподіл обов'язків та їх виконання), що унеможливорює зробити певний аналіз й дати повну оцінку профілю сімейних взаємин. Поза увагою залишається вирішення проблеми особливостей поведінки, ролей кожного з подружньої пари та вплив особистісних рис на взаємодію партнерів у молодих сім'ях. Ми припускаємо, що сиблінгова позиція подружжя може впливати на рівень задоволеності шлюбом у молодих сім'ях. Така проблема є мало вивченою та потребує не тільки теоретичного аналізу, а і дослідження у цьому напрямку.

Мета статті полягає у емпіричному дослідженні психологічних особливостей подружніх відносин у молодих сім'ях. **Завдання** дослідження: 1) здійснити теоретичний аналіз вивчення проблеми подружніх взаємин у психологічній науці; 2) провести емпіричне дослідження психологічних особливостей подружніх відносин у молодих сім'ях враховуючи компліментарність шлюбу і сиблінгової позиції; 3) встановити взаємозв'язок між психологічними особливостями подружжя і сиблінговою позицією у молодих сім'ях.

Методи дослідження

Експериментальне дослідження було проведено нами на базі клієнтської групи із Фейсбуку. В експерименті взяло участь 30 сімейних пар віком від 25 до 35 років.

Вивчення особливостей подружніх відносин у молодих сім'ях відбувалось за допомогою комплексу підібраних психодіагностичних методів: анкета (авторська розробка), яка дозволяла вивчити особливості сімейного взаємодоповнення пари: чоловік, дружина за типом комплементарності стосунків у ролинах респондентів; опитувальник «Визначення рольових позицій в міжособистісних відносинах» Е. Берна; опитувальник «Задоволеність шлюбом» В. Століна; опитувальник «Рольові очікування та домагання у шлюбі» (РОП) О. Волкова.

Результати та дискусії

Психологічні особливості подружніх відносин розкриваються через їх сумісність, шлюбно-сімейну адаптацію, задоволеність шлюбом. Кожен із подружжя прагне досягти у шлюбі хоча б мінімального рівня задоволення потреб, в результаті чого вже виникають дискомфорт і незадоволеність, закріплюються негативні емоції та почуття.

У молодих сім'ях свідоме ставлення до подружніх стосунків відбувається саме у партнерському шлюбі, у якому люди приймають один одного такими, якими вони є насправді, і не намагаються критикувати і змінювати кожного із партнерів. У такому союзі відсутні очікування стосовно розподілу обов'язків щодо чоловіка та жінки, визнаються рівні права та обов'язки, вітається особистісний, інтелектуальний та професійний розвиток та ін. Важливим є високий рівень взаємоповаги один до одного, довіра, певна домовленість у виконанні подружніх ролей з самого початку створення молодої сім'ї.

Формування уявлень про шлюбно-сімейні відносини відбувається ще у власній батьківській родині. Кожен із подружжя спирається на попередній досвід, особливості поведінки своїх батьків, тим самим створює для себе уявлення про рольову поведінку чоловіка або батька, дружини або матері, при цьому вже має очікування від виконання ролей свого партнера. Ці уявлення передаються дітям від батьків, вони їх засвоюють і знову передають вже власним дітям. Тобто, сімейні сценарії відбуваються так: з самого початку модель взаємин між подружжям діти беруть як приклад із сім'ї своїх батьків, у подальшому житті вони програють ці взаємини із сиблінгами, на основі оцінки подібності моделей подружніх відносин обирають партнера і вже у своїй власній сім'ї відтворюють рольові взаємини батьківської родини. Змістом сімейно-рольової сфери подружніх відносин є співробітництво шлюбних партнерів при реалізації сімейних функцій (Витек, 1988; Крахтофил, 2009; Обозов, 1990).

Теоретичний аналіз літературних джерел засвідчив, що від благополучного шлюбу в батьківській сім'ї залежить стабільність подружніх відносин, а від сиблінгової позиції сумісність у подружньому житті. (Мушкевич, Федоренко, Магдисюк & Дучимінська, 2018).

«Сиблінгова позиція» (від англ. sibling – брат чи сестра) – це стратегії поведінки індивіда по відношенню до своїх братів або сестер; позиція дитини серед братів і сестер. Ця позиція залежить від кількості дітей у сім'ї батьків, їх статі, порядку народження і часових проміжків між народженням (Адлер, 1997; Крадохвил, 2009). Як зазначає W. Tompa (Tompa, 1961) для стабільного шлюбу велике значення має те, як в ньому повторюється позиція «сиблінгів», яку займав кожен серед братів і сестер. Якщо стосунки обох сторін подружжя нагадують їх позицію у сім'ях своїх батьків, тим такі відносини є стабільними і довготривалими. Модель поведінки, яку людина використовувала до своїх братів і сестер, автоматично переносить її у стосунки з чоловіком/дружиною, і якщо відносини між партнерами будуються саме за таким принципом, то вони є більш стійкими, а шлюби вдалимими (Боуэн, 2005; Крадохвил, 2009). Виходячи з цього, можна виділити компліментарний, частково компліментарний і некомпліментарний шлюб (Осьодло, 2017).

Компліментарний шлюб – це такий союз, в якому кожен із подружжя займає ту саму позицію, яку він займав по відношенню до своїх братів і сестер у батьківській родині. Репертуар засвоєних у дитинстві міжособистісних ролей та досвід їх виконання переноситься подружжям у своє сімейне життя, визначаючи характер міжособистісної взаємодії. Вибір шлюбного партнера, стиль взаємодії з ним залежить від досвіду, який був отриманий в дитинстві сиблінгом (Коттлер, 2001). В такому шлюбі, на думку К. Роджерса, спостерігається найбільш сприятливий варіант формування рольової структури: є взаємодоповнюючі очікування, готові стереотипи міжособистісних ролей та досвід їх виконання (Роджерс, 2012).

Але варто відзначити, що виражена компліментарність подружніх відносин створює дисфункціональну підсистему, що відрізняється ригідністю та жорсткою фіксацією ролей. Це зумовлює низьку здатність сім'ї пристосовуватися до змін (проходженням різних стадій життєвого циклу сім'ї та нормативних криз) і знижує її адаптивний потенціал. І саме здатність молодого подружжя до автономного функціонування допомагає їм уникнути емоційної реактивності та поляризованих (компліментарних) відносин, наприклад: переслідувач – дистанційний; агресивний – покірний; незалежний – вимогливий тощо. Таким чином, компліментарні відносини припускають взаємне пристосування партнерів, на відміну від таких відносин, які засновані на рівності та подібності (Олифірович, Зинкевич-Куземкина & Велента, 2007).

Як зауважує Я.І. Ющенко партнерам, що займали однакове положення серед братів і сестер у батьківській родині легше адаптуватися один до одного і вони швидше зможуть досягти взаєморозуміння (Ющенко, 2013).

В частково компіментарному шлюбі утворюються типи зв'язків, які частково співпадають із сиблінговими позиціями обох із партнерів. В такому шлюбі лише частково узгоджуються очікування подружжя щодо міжособистісної взаємодії (Кратохвил, 2009).

Ідентичні сиблінгові позиції обох із подружжя спостерігаються у некомпліментарних шлюбах (чоловік та дружина наприклад були старшими в сім'ї дітьми). У такому шлюбі можлива конкуренція у боротьбі за присвоєння однієї і тієї ж міжособистісної ролі. Старші діти можуть боротися за владу в сім'ї. Дівчатка частіше, ніж хлопчики, беруть на себе роль лідера і навчають своїх молодших братів і сестер. Старші сестри частіше виконують функції опікунів, ніж старші брати. Молодші діти, навпаки, не хочуть бути відповідальними, і при всякому випадку намагаються цього уникнути. Але водночас вони і дуже чутливі, якщо їм не вистачає певної любові, уваги, турботи. Якщо єдина дитина в сім'ї, то в неї немає можливості створити компліментарний шлюбний союз (Sokal Piotrowski, 2011; Smith, 1990; Howe & Rinaldi, 2004).

Аналіз наукових досліджень О. Гроздової, А. Лідерс (Гроздова & Лідерс, 1997) щодо взаємозв'язку рівня компліментарності шлюбу та задоволеності/незадоволеності подружжя партнерськими відносинами засвідчив, що максимальна задоволеність стосунками виявлена у компліментарних шлюбах та частково компліментарних. На нашу думку, від компліментарності чи некомпліментарності подружжя залежить ступінь задоволеності шлюбом, сумісність, виконання ролей та відповідні очікування.

З метою визначення компліментарності шлюбу, сиблінгової позиції кожного з подружжя, задоволеності стосунками із партнером та у батьківській сім'ї із сиблінгами було здійснено за допомогою розробленої авторської анкети.

Аналіз отриманих даних показав, що компліментарний шлюб представлений у 33,4% пар. Однакові показники по 33,3% виявлено у респондентів, в яких шлюб є частково компліментарний та некомпліментарний.

Далі проаналізуємо порядок народження одного із подружжя у родині. Так 42,8% у нашому дослідженні виявилось старших дітей, 47,4% респондентів були молодшими і 9,8% досліджуваних були єдиними дітьми у сім'ї.

У компліментарних і частково компліментарних шлюбах виявлено однакову кількість дітей як старших так і молодших – по 8 осіб, але в компліментарних вони доповнюються за статтю, а частково компліментарних – за статтю не співпадають. Некомпліментарні шлюби – 6 осіб були єдиною дитиною, 8 старшими і 10 молодшими дітьми.

У всіх шлюбах незалежно від типу компліментарності середній стаж від 1 до 5 років, що відповідає в періодизації циклу сім'ї за В. Сисенко (Сисенко, 1989) молодого шлюбу. Більшість компліментарних шлюбів за результатами нашого дослідження були зареєстровані до 1 року зустрічань, шлюби, які некомпліментарні за сиблінговою позицією щодо оформлення стосунків вважають, що треба ще почекати. Ми припускаємо, що це може бути пов'язано з невпевненістю у своєму партнерові, прагнення до лідерства кожного у парі або певна інфантильність у стосунках, якщо партнери були молодшими дітьми у своєї батьківській родині.

Аналіз задоволеності стосунками із сиблінгами відповідно до компліментарності свідчить, що незадовільні стосунки із сиблінгами виявлено у 5% компліментарних пар, 11% частково компліментарних і 36% некомпліментарних пар. Задовільні стосунки із сиблінгами мають 35% компліментарних пар, 14% частково компліментарних і 23% некомпліментарних пар. У компліментарних шлюбах стосунки з сиблінгами у партнерів були більш близькими, товарицькими, ніж у некомпліментарних, там переважно, як засвідчив досвід респондентів, вони були більш незадовільними.

Тобто, респонденти, які мали негативний досвід взаємодії із сиблінгом намагаються обирати для себе партнера, який займав іншу сиблінгову позицію, для того, щоб уникнути тих протиріч у стосунках між братами та сестрами, які були в родині їх батьків.

Результати отриманих даних, щодо задоволеності стосунками із партнером відповідно до компліментарності пари дають можливість констатувати, що задовільні стосунки мають 9% компліментарних, 24% частково компліментарних і 29% некомпліментарних пар. Однакові показники щодо незадоволених стосунків мають як компліментарні так і частково компліментарні пари – по 8% та 22% некомпліментарних пар. Отже, можна зазначити, що компліментарність родини дає можливість людині отриманий досвід позитивних стосунків із сиблінгом інтегрувати у свої відносини з партнером, що у подальшому буде сприяти гармонійним стосункам у сімейному житті.

Результати за методикою тест-опитувальник «Визначення рольових позицій в міжособистісних відносинах» за Е. Берном подано на рис. 1.

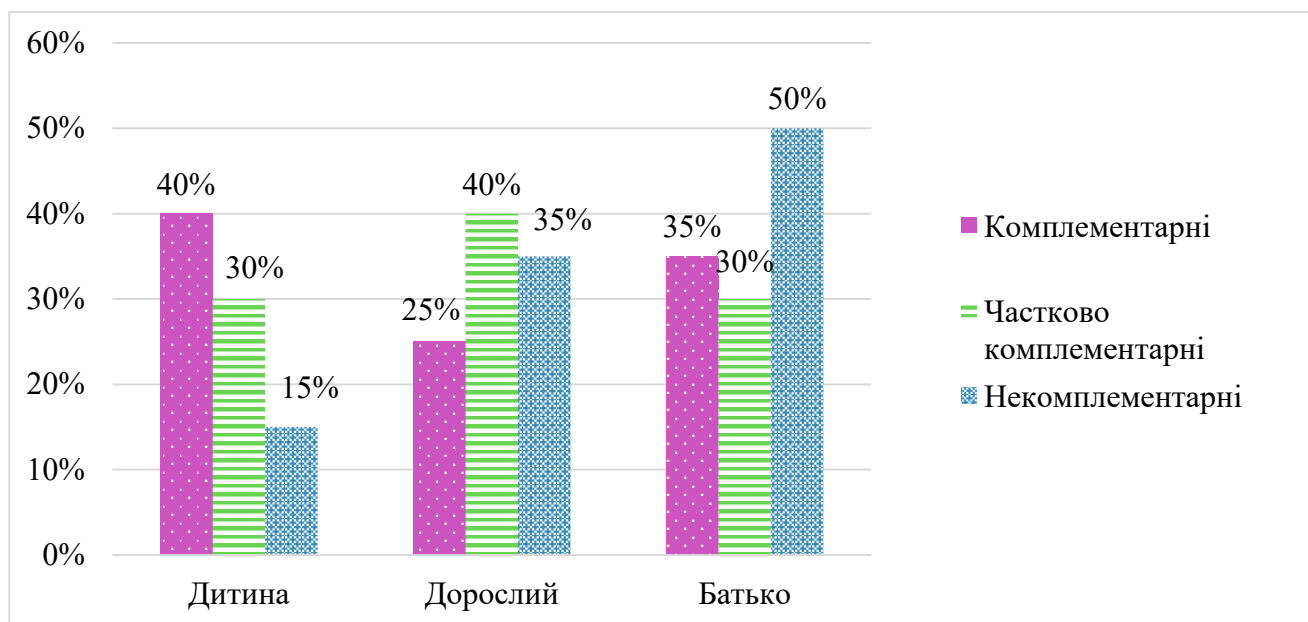

Рис. 1. Его-стани за методикою «Визначення рольових позицій в міжособистісних відносинах» за Е. Берном (%)

З рис.1. видно, що Его-стан батька проявляється у 50% некомпліментарних шлюбів, 30% частково компліментарних і 35% компліментарних шлюбів. При Батьківському его-стані людина відтворює патерни поведінки своїх реальних батьків чи інших авторитетних осіб. Це виявляється через здатність повчати, критикувати, піклуватися, проявляти турботу, дотримуватись соціальних норм, які дають індивіду можливість адаптуватися до змін у житті.

Его-стан дорослого зафіксовано у 35% некомпліментарних шлюбів, 40% частково компліментарних і 25% компліментарних шлюбів. Его-стан Дорослого перш ніж прийняти рішення оцінює і систематизує інформацію, що надходить ззовні, обдумує всі наслідки, може об'єктивно оцінити ситуацію, не розгублюючись при виникненні труднощів, діє більш зважено, враховуючи свої можливості, життєвий досвід та знання.

Его-стан дитини констатовано у 15% некомпліментарних шлюбів, 30% частково компліментарних і 40% компліментарних шлюбів. У таких шлюбах подружжя поводить себе як діти, рішення приймаються спонтанно, часом імпульсивно. Такий его-стан проявляється, коли людина не може справитися з труднощами або протистояти тиску з боку інших.

Отже, нами було встановлено, що для компліментарних і частково компліментарних шлюбів майже однаковою мірою характерні всі три его-стани особистості. У некомпліментарних шлюбах переважає его-стан батька, що найчастіше спричиняє конфлікти при не співпадинні ролєвих очікувань і домагань. Якщо стосунки з сиблінгом були позитивними в компліментарному шлюбі, то его-стан батька може гармонійно поєднуватися з его-станом дитини. При негативних стосунках утворюється позиція некомпліментарності у шлюбі, що в подальшому призведе до виникнення незадоволеності шлюбом.

Аналіз результатів за методикою тест-опитувальник «Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко) показав, що 50% подружніх пар у компліментарному шлюбі, 35% у частково компліментарному і 15% у некомпліментарному оцінюють свій шлюб як благополучний. Цим сім'ям притаманна узгодженість сімейних цінностей та ролєвих очікувань-домагань при реалізації сімейних функцій. 45% некомпліментарних пар, 55% частково компліментарних і 40% компліментарних оцінюють свій шлюб скоріше як благополучний. Ці пари не завжди задовольняють потреби один одного, жертвують своїми потребами заради пріоритету потреб іншого, але в цілому вважають свій шлюб цілком благополучним. Скоріш неблагополучними вважають 40% подружніх пар у некомпліментарному шлюбі, порівняно з компліментарними і частково компліментарними, де показники є однаковими по 10%. В таких шлюбах спостерігається недостатність проявів певної уваги один до одного, тепла, любові, емоційної підтримки, розуміння, що істотно впливає на стійкість шлюбу.

Аналіз результатів за методикою «Ролєві очікування і домагання в шлюбі» А.Н. Волкова відображено в табл. 1.

Нами було констатовано, що високий рівень узгодженості в інтимно-сексуальній сфері мають 45% компліментарних шлюбів порівняно з некомпліментарними, що становить 30%. Високі оцінки за шкалою означають, що умовою подружнього щастя чоловік (дружина) вважає досягнення сексуальної гармонії у шлюбі, особливості ставлення один до одного, як до сексуального партнера. Низький рівень свідчить, що партнери недооцінюють свої сексуальні стосунки.

Показники очікування подружжя

n=60

Очікування подружжя за сімейними функціями	Комплементарні шлюби			Частково комплементарні			Некомплементарні		
	Рівні			Рівні			Рівні		
	Високий	Помірний	Низький	Високий	Помірний	Низький	Високий	Помірний	Низький
Інтимно-сексуальна	45%	35%	20%	35%	45%	25%	30%	35%	35%
Особистісна ідентифікація з чоловіком/дружиною	55%	25%	20%	30%	40%	30%	10%	15%	75%
Господарсько-побутова	35%	35%	30%	30%	30%	40%	20%	35%	45%
Батьківсько-виховна	25%	45%	30%	40%	35%	25%	30%	35%	35%
Соціальна активність	40%	35%	25%	35%	35%	30%	30%	35%	35%
Емоційно-психотерапевтична	60%	35%	5%	40%	35%	25%	25%	25%	50%
Зовнішня привабливість	40%	25%	35%	40%	35%	25%	35%	30%	35%

За шкалою особистісної ідентифікації у некомпліментарних шлюбах, порівняно з компліментарними, у більшості переважає низький рівень – 75% як прагнення особистості до автономії від свого партнера. Порівняно з високим рівнем у комплементарних шлюбах – 55%, відбувається узгодженість інтересів, ціннісних орієнтацій, способів проведення вільного часу.

Приблизно однакові показники виявлено щодо узгодженості ролевих очікувань і домагань в господарсько-побутовій, батьківсько-виховній сфері, соціальній активності та зовнішньої привабливості, порівняно з емоційно-психотерапевтичною шкалою, де моральна та емоційна підтримка членів сім'ї у компліментарних стосунках знаходиться на високому рівні 60%, порівняно з некомпліментарними, у яких яскраво відображається показник низького рівня, що становить 50%. Це свідчить про те, що подружжя відчуває труднощі при вирішенні проблем, спостерігається розбіжність інтересів, поглядів, незадоволення потреб, намірів та бажань членів сім'ї, породжуючи тим самим негативні емоційні стани, що у подальшому порушує взаємини між партнерами та виникнення конфліктів.

Отже, можна зазначити, що більша узгодженість виявлена у компліментарних стосунках, ніж у некомпліментарних.

За результатами рангової кореляції Спірмена було встановлено статистично значущий позитивний взаємозв'язок між порядком народження у родині батьків з его-станом дитини ($r=0,467$; $p=0,002$), задоволеністю стосунками у парі ($r=0,899$; $p=0,0001$). Взаємозв'язки між порядком народження у сім'ї батьків з его-станом батька ($r=-0,784$; $p=0,0001$), задоволеністю стосунками із сиблінгом ($r=-0,675$; $p=0,0001$), не є статистично значущими. Его-стан батька більше проявляється у старших дітей, у молодших частіше розвивається его-стан дитини. Задоволеність стосунками у парі щодо установок про партнера і про себе вища у молодших дітей, а задоволеність стосунками із сиблінгом вища у старших дітей.

Таким чином, можна констатувати, що компліментарні шлюби мають більше шансів на задоволення у своєму розвитку, оскільки функції, які виконують партнери ідентичні з тими, які вони виконували у родині своїх батьків. Позиція сиблінгів не є прикладом для наслідування подружніх взаємин, знання про неї допоможуть розширити уявлення про функціональність членів сім'ї між поколіннями, відповідність або відхилення в подружніх стосунках у молодих сім'ях.

Висновки

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновки, що сиблінгова позиція представляє собою стратегії поведінки індивіда щодо його братів або сестер. Вибір шлюбного партнера залежить від досвіду, отриманого сиблінгом у дитинстві. Компліментарність родини дає можливість людині отриманий досвід позитивних стосунків із сиблінгом інтегрувати у свої відносини з партнером.

Рівень розуміння між подружжям та ступінь задоволеності шлюбом у компліментарних парах є вищим, ніж у некомпліментарних. Це пов'язано з тим, що в основі компліментарності ролей лежить взаємодоповнюваність потреб кожного із партнерів. У компліментарному шлюбі взаємоузгодженість та співробітництво досягаються легше, оскільки подружжя займає таке ж саме положення, яке займало серед своїх братів та сестер у батьківській сім'ї. Некомпліментарність виступає не тільки джерелом конфліктів у парі, а й точкою зростання та розвитку, коли відбувається глибше усвідомлення себе і партнера, своїх можливостей та обмежень. Отже, компліментарність шлюбного союзу стає чинником задоволеності подружніми відносинами.

З огляду на вище означене, *перспективи подальших досліджень* вбачаємо у необхідності розробки програми психокорекції та психопрофілактики психологічних особливостей подружніх відносин у молодих сім'ях, враховуючи сиблінгову позицію кожного із подружжя.

Література

1. Адлер, А. (1997). *Понять природу человека*. Москва : Академический проект.
2. Боуэн, М. (2005). *О процессах дифференциации своего «Я» в родительской семье. Теория семейных систем Мюррея Боуэна: основные понятия, методы и клиническая практика*. Москва : Когито-Центр, 81–106 .
3. Витек, К. (1988). *Проблемы супружеского благополучия*. Москва : Прогресс.
4. Гроздова, Е., & Лидерс, А. (1997). Комплементарность супругов и удовлетворенность браком. *Семейная психология и семейная терапия: Ежеквартальный научно-практический журнал*, 2, 23–31.
5. Коттлер, Дж. (2001). *Психотерапевтическое консультирование*. Санкт-Петербург : Питер.
6. Кратохвил, С. (2009). *Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний*. Санкт-Петербург : Речь.
7. Мушкевич, М., Федоренко, Р., Магдисюк, Л., & Дучимінська, Т. (2018). *Психологія молоді сім'ї: монографія*. Луцьк : Вежа-Друк.
8. Обозов, Н.Н. (1990). *Психология межличностных отношений*. Киев : Лыбидь.
9. Олифирович, Н.И. (2007). *Психология семейных кризисов*. Санкт-Петербург : Речь.
10. Осьодло, В. (2017). Проблема сиблінгових стосунків у психології сім'ї: впорядкування наукового дискурсу. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія*, 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2017_1_8
11. Роджерс, К. (2002). *Психология супружеских отношений. Возможные альтернативы*. Москва : ЭСМО.
12. Сысенко, В. А. (1989). *Супружеские конфликты*. Москва : Мысль.

13. Ющенко, Я.І. (2013). Компліментарність та функціонально-рольова узгодженість подружжя як чинники задоволеності шлюбом. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія*, 5(13), 313–319.
14. Ewin Smith, T. (1990). Academic achievement and teaching younger siblings. *Social Psychology Quarterly*, 53(4), 352–362.
15. Howe, N., & Rinaldi, C. (2004). You be the big sister': maternal-preschooler internal state discourse, perspective-taking, and sibling caretaking. *Infant and Child Development*, 13, 217–234.
16. Sokal, L., & Piotrowski, C. (2011). My Brother's Teacher? Siblings and Literacy. *Education Research International*, 253896. <https://doi.org/10.1155/2011/253896>
17. Toman, W. (1961). Family constellation of normal and disturbed marriages. *Journal of Ind. Psychol*, 17, 93–95.

References

1. Adler, A. (1997). *Ponjat prirodu cheloveka [Understand human nature]*. Moscow : Akademicheskij proekt [in Russian].
2. Boujen, M. (2005). *O processah differenciacii svoego «Ja» v roditelskoj sem'e. Teorija semejnyh sistem Mjurreja Boujena: osnovnye ponjatija, metody i klinicheskaja praktika [About the processes of differentiation of one's "I" in the parental family. Murray Bowen Family Systems Theory: Basic Concepts, Methods and Clinical Practice]*. Moscow : Kogito-Centr, 81–106 [in Russian].
3. Vitek, K. (1988). *Problemy supruzheskogo blagopoluchija [Problems of marital well-being]*. Moscow : Progress [in Russian].
4. Grozdova, E., & Lidere, A. (1997). Komplementarnost suprugov i udovletvorennost brakom [Complementarity of spouses and satisfaction with marriage]. *Semejnaja psihologija i semejnaja terapija: Ezhekvartalnyj nauchno-prakticheskij zhurnal – Family psychology and family therapy: Quarterly scientific and practical journal*, 2, 23–31 [in Russian].
5. Kottler, Dzh. (2001). *Psihoterapevticheskoe konsultirovanie [Psychotherapeutic counseling]*. Saint Petersburg : Piter [in Russian].
6. Kratochvil, S. (2009). *Psihoterapija semejno-seksualnyh disgarmonij [Psychotherapy of family and sexual disharmony]*. Saint Petersburg : Rech [in Russian].
7. Mushkevich, M., Fedorenko, R., Magdisjuk, L., & Duchiminska, T. (2018). *Psihologija molodoi simji: monografija [Psychology young family: monograph]*. Luck : Vezha-Druk [in Ukrainian].
8. Obozov, N.N. (1990). *Psihologija mezhluchnostnyh otnoshenij [Psychology of interpersonal relationships]*. Kyiv : Lybid [in Russian].
9. Olifirovich, N.I. (2007). *Psihologija semejnyh krizisov [The Psychology of Family Crises]*. Saint Petersburg : Rech [in Russian].
10. Osodlo, V. (2017). Problema siblinhovykh stosunkiv u psykhologii simji: vporiadkuvannia naukovoho dyskursu [The problem of siblings in psychology: streamlining scientific discourse]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Psykhologhiia – Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Psychology*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2017_1_8 [in Ukrainian].
11. Rodzhers, K. (2002). *Psihologija supruzheskih otnoshenij. Vozmozhnye alternatyvy [Psychology of marital relations. Possible alternatives]*. Moscow : ESMO [in Russian].
12. Sysenko, V.A. (1989). *Supruzheskie konflikty [Spousal conflicts]*. Moscow: Mysl [in Russian].
13. Yushchenko, Ya.I. (2013). Komplementarnist ta funktsionalno-rolova uzghodzenist подружжя як чинники задоволеності шлюбом [Complementarity and functional-role coordination of spouses as factors of marriage satisfaction]. *Aktualni problemy psykhologii. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykhologii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Psykhofiziologii. Psykhologii pratsi. Eksperymentalna psykhologhiia – Actual problems of psychology. Collection of scientific works of the Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk of the National Academy of Sciences of Ukraine. Psychophysiology. Psychology of work. Experimental psychology*, 5(13), 313–319 [in Ukrainian].
14. Ewin Smith, T. (1990). Academic achievement and teaching younger siblings. *Social Psychology Quarterly*, 53(4), 352–362.

15. Howe, N., & Rinaldi, C. (2004). You be the big sister': maternal-preschooler internal state discourse, perspective-taking, and sibling caretaking. *Infant and Child Development*, 13, 217–234.
16. Sokal, L., & Piotrowski, C. (2011). My Brother's Teacher? Siblings and Literacy. *Education Research International*, 253896. <https://doi.org/10.1155/2011/253896>
17. Toman, W. (1961). Family constellation of normal and disturbed marriages. *Journal of Ind. Psychol*, 17, 93–95.

THE INFLUENCE OF SIBLING POSITION ON SATISFACTION OF MARITAL RELATIONSHIPS IN YOUNG FAMILIES

Olga Sydorenko

PhD in Psychology, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of General and Social Psychology

National Pedagogical Dragomanov University
9, Pyrohov Str., Kyiv, Ukraine, 01601

OlgaBorisoUA@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0925-4966>

Oksana Zaporozhets

Master's Degree Student, Specialty "Psychology" of the Psychology Faculty

National Pedagogical Dragomanov University
9, Pyrohov Str., Kyiv, Ukraine, 01601

AfinA249@bigmir.net, <https://orcid.org/0000-0003-2044-1674>

Abstract

The article discusses the peculiarities of marital relationships in young families. Foreign and domestic studies on the problem of marital relations are analyzed, in particular, the influence of sibling position on the level of marital satisfaction. The psychological meaning of the sibling position concept is revealed. Peculiarities of complementary, partially complementary and non-complementary marriages according to the sibling position are characterized. It is noted that the complementarity of marriage allows a person to integrate the positive experience of interaction with siblings in their family life. According to Spearman's rank correlation, a statistically significant positive relationship was found between the birth order in the family with the child's ego-state ($r=0.467$; $p=0.002$), satisfaction with the couple's relationship ($r=0.899$; $p=0.0001$). The relationship between the birth order in the family with the ego-state of the father ($r=-0.784$; $p=0.0001$), satisfaction of the relationship with sibling ($r=-0.675$; $p=0.0001$), is not statistically significant. It has been found that in complementary marriages most respondents have a close relationship with their siblings, and in non-complementary couples a relationship with a sibling is unsatisfactory. Experiencing an unsatisfactory relationship with a sibling, they subconsciously choose a partner to live with another sibling position, thus trying not to reproduce the scenario of the relationship that was in the family of their parents. The ego-state of the father is more pronounced in older children than in younger children. The younger ones often develop the ego-state of the child. Satisfaction with the relationship between the couple in relation to the partner and himself is higher in younger children. Satisfaction with sibling is higher in older children. It was stated that complementary marriages are more satisfied with their marital relations, relationships with siblings, the functions performed by partners are similar to those they performed in the family of their parents. It is noted that the development of an appropriate psycho-correctional program, taking into account the sibling position of each spouse, will help stabilize marital relations in young families.

Keywords: parental family, behavior, siblings, marriage, complementarity, sibling position, marital relations, compatibility, adaptation, marital satisfaction.

Подано 06.06.2022

Рекомендовано до друку 18.06.2022